

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: „*Εἰς ἀναζήτησιν τῆς εὐτυχίας*“ δράμα εἰς πράξεις τρεῖς, ὑπὸ Γεωργίου Τσοκοπούλου.

Συλλογίζομαι, ὄχι χωρὶς κάποιαν μελαγχολίαν, πόσα τοιαῦτα ἔργα θὰ φανοῦν, θὰ ἐπιτύχουν καὶ θὰ ἐκπνεύσουν ἡρέμα, ἕως νὰ ἔλθῃ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ ζήσῃ καὶ θὰ θριαμβεύσῃ, τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐμψυχοῦται ἀπὸ πνοὴν ὑπερτέραν, καὶ θὰ εἰσδύσῃ βαθέως εἰς τὰς ψυχάς, καὶ θὰ προκαλέσῃ θύελλαν ἐνθουσιασμοῦ.... Καθόλου δύσκολον, τὸ ἔργον αὐτὸ νὰ τὸ γράψῃ μίαν ἡμέραν ὁ ἴδιος ὁ κ. Τσοκόπουλος; ἀλλ' ὠρισμένως δὲν εἶνε τὸ «*Εἰς ἀναζήτησιν τῆς εὐτυχίας*». Ὅχι! αὐτὸ εἶνε ἀπὸ τοὺς ἀφανεῖς καὶ μαρτυρικοὺς ἐκείνους προδρόμους, τοὺς ἀξίους μόνον συμπαθείας. Ἐνα δραματάκι ἀνθρωπινόν, τεχνικόν, καλογραμμέρον, — ἀλλὰ τίποτε περισσότερον. Οὔτε ἔγος ἀληθείας καὶ φυσικότητος. Ψυχρὰ μόνον, εὐσυνειδήτος καὶ σοφὴ ἂν θέλετε, περιτέγνησις. Ἔργον ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος δὲ ἀντλεῖ ἀκόμη τὰς ἐμπνεύσεις του ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς. Κάτι συνθηματικὸν καὶ ἐξεζητημένον, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἀνυπόφορον, ἂν δὲν εἶχε κάποιαν ἐξωτερικὴν τέχνην, ἂν δὲν ἐμαρτύρῃ μίαν ὥραϊαν προσπάθειαν, ἂν δὲν ἀπετέλῃ ὡς ἐκ τοῦ εἴδους του, μίαν σχετικὴν πρόοδον, καὶ ἂν δὲν μᾶς ἐπαρου-

σίαζε τὸν συγγραφέα του ἀνώτερον ἀφ' ὅτι τὸν ἐγνωρίσαμεν ὡς τώρα.

Πρόδρομος λοιπὸν τὸ «*Εἰς ἀναζήτησιν τῆς εὐτυχίας*». Πρόδρομος τοῦ συγχρόνου κοινωνικοῦ δράματος, τὸ ὁποῖον θριαμβεύει σήμερον εἰς ἄλλας σκηνάς, καὶ τὸ ὁποῖον τόσον καιρὸν τώρα ἀναμένει ἡ ἰδικὴ μας, ἱκανοποιούσα τὸν πόθον τῆς μετὰφράσεως. Ἐχομεν σωρὸν ἀπὸ τραγωδίας, ἱστορικὰ δράματα, εἰδύλλια ἀγροτικά, κωμωδίας καὶ κωμειδύλλια. Μεταξὺ ὅλων αὐτῶν, τὰ καλὰ ἔργα δὲν εἶνε ὀλίγα καὶ ἄς μὴν εἴμεθα μεμψίμοιροι. Ἀλλὰ τὰ σύγχρονα κοινωνικὰ δράματα, — τὰ *οἰκογενειακά*, ὅπως ἐβαπτίσθησαν εἰς τὴν νεοελληνικὴν, ἀμφιβάλλω ἂν εἶνε ἀκόμη δέκα. Τώρα, ὅσον μεγάλην καὶ ἂν κάμωμεν τὴν ἀναλογίαν τῶν καλῶν ἀπέναντι τῶν κακῶν, πόσα θέλετε νὰ εἶνε καλὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ δέκα; Θὰ ἐκπλαγῆτε ἂν ἀπαντήσω *κανέν*, οὔτε τὸ «*Εἰς ἀναζήτησιν τῆς εὐτυχίας*;»... Τί εἶνε δέκα καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν, διὰ μίαν φιλολογίαν νέαν, ἡ ὁποία τώρα προσπαθεῖ ν' ἀνοίξῃ τοὺς δρόμους τῆς. Καὶ συλλογίζομαι πάλιν, πόσα, πόσα ἔργα πρέπει νὰ γραφοῦν, καὶ νὰ παρασταθοῦν, καὶ νὰ ἐκπνεύσουν ἡρέμα, χωρὶς ἀποδοκιμασίαν,

χωρίς αγανάκτησιν, χωρίς μαξιλάριον, με δλίγα μόνον συμπαθηῖ χειροκροτήματα, ἕως νὰ ἔλθῃ τὸ ἀριστούργημα, τὸ ὁποῖον προοιωνίζουσι, τὸ ὁποῖον περιμένομεν!...

Ἄλλ' ἄς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ δράμα τοῦ κ. Τσοκοπούλου.

Εἰς τὴν πρώτην πράξιν, ὁ Ἰάκωβος καὶ ἡ Βικτωρία Μαράνου ἐφορᾶζον τὴν εἰκοσαετηρίδα τοῦ γάμου των. Ὁ Μαράνος εἶνε ἰατρός, καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, νομίζω, καὶ εὐρίσκειται εἰς τὰ πρόθυρα μεγάλης ἐπιστημονικῆς ἀνακαλύψεως, διὰ τὴν ὁποίαν ἐργάζεται νυχθημερόν. Εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν στηρίζει ἡ ἀγάπη τῆς καλῆς καὶ ἠγαπημένης του συζύγου, τὴν ὁποίαν λατρεύει. Ἔχουν καὶ μίαν λατρευτὴν θυγατέρα, τὴν Καίτην, ἡ ὁποία τότε θὰ κάμῃ τὴν ἐμφάνισίν της εἰς τὸν κόσμον. Ἔχουν καὶ δύο στενωτάτους οἰκογενειακοὺς φίλους, τὸν γέροντα μυθιστοριογράφον Περικλῆν Καλλιμάχην. (δὲν ἠξεύρω καὶ καλὰ ἂν εἶνε μυθιστοριογράφος, ἀλλ' ὅπωςδήποτε γράφει καὶ φιλοσοφεῖ,) καὶ τὸν νέον — ὅχι τὸσον νέον, ἀφοῦ ἀπέκτησε τὰς πρώτας λευκὰς τρίχας — Στέφανον Βάρδαν, ἰατρόν, βοηθὸν τοῦ Μαράνου, με πολλὴν ἀξίαν καὶ εὐρύτατον μέλλον. Φυσικὰ, τὸν ἀγαπᾷ ἡ Καίτη, ἀλλ' ἐν ἀγνοίᾳ του. Ὅπωςδήποτε, ἡ οἰκογένεια εἶνε εὐτυχῆς, καὶ θὰ ἦτο μέχρι τέλους. ἂν δὲν συνέβαινε κάτι παράδοξον καὶ τραγικόν: Ὁ Στέφανος Βάρδας ἦτο παιδικὸς φίλος τῆς κυρίας Μαράνου. Τὴν ἠγάπα, καὶ θὰ τὴν ἐνυμφεύετο, ἂν δὲν τὸν εἶχε προλάβῃ ὁ ἰατρός... Καὶ ἰδοὺ ὅτι εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὸν γάμον της, ὁ παλαιὸς αὐτὸς ἕρως ἐξανάπτει, καὶ ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν τοῦ ἰωβιλαίου, ὁ Στέφανος εὐρίσκει τὴν κατάλληλον στιγμὴν νὰ ἐξομολογηθῇ τὸ πάθος του καὶ νὰ ἐπισφραγίσῃ τὴν ἐξομολόγησίν του μετὰ τὸ τολμηρότερον φίλημα ποῦ εἴμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσέρχονται ἡ Καίτη καὶ ὁ Καλλιμάχης, βλέπουν τὰ πάντα, καὶ ἡ αὐλαία πίπτει.

Ἡ δευτέρα πράξις εἶνε ἄμεσος συνέχεια τῆς πρώτης. Ἡ Καίτη καὶ ὁ Καλλιμάχης δὲν ζητοῦν ἐξηγήσεις, καὶ εἶνε πεπεισμένοι ὅτι πρὸ πολλοῦ ὁ Στέφανος εἶνε ἑραστής τῆς κυρίας Μαράνου. Γενικὴ κατῆφεια, καὶ ἀμηχανία, καὶ δάκρυα καταπνιγόμενα, διότι ὁ γέροντος ἰατρός ἐργάζεται εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, καὶ θὰ εἰσέλθῃ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν... Καὶ νὰ τὸς μετ' ὀλίγον, φαιδρότατος, εὐτυχέστατος, ἀπορῶν μόνον διὰ τὴν βουβαμάραν καὶ τὴν μελαγχολίαν, καὶ κινῶν μετὰ τὴν ἀγνοίαν του,

ὅπως ὅλοι οἱ ἀπατόμενοι σύζυγοι τῶν δραμάτων καὶ τῶν κωμωδιῶν, τὴν ἰλαρότητα τοῦ ἀκροατηρίου. Ὁ ἰατρός ἀποδίδει τὸ αἷτιον τῆς κατῆφειας εἰς *δηλητηρίασιν* ἐκ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Καλλιμάχης, καὶ δι' ἀντίδοτον ὀδηγεῖ τὴν σύζυγόν του καὶ τὴν θυγατέρα του εἰς τὸ γραφεῖον του, διὰ ν' ἀναρτήσουν ἐν χειροτέχνημα — δῶρον τῆς Καίτης ἐπὶ τῇ ἑορτῇ, — ἀλλὰ κυρίως διὰ νὰ μείνουν μόνον ὁ Καλλιμάχης μετὰ τὸν Βάρδαν. Μεταξὺ τῶν δύο συνάπτεται τότε μακρότατος διάλογος, ἐκ τοῦ ὁποίου μακρῶς φησὶ, ὅτι καὶ ὁ Καλλιμάχης, ὁ γηραιὸς φιλόσοφος, εἶχεν ἀγαπήσῃ ἄλλοτε μίαν γυναῖκα διὰ τοῦ τριπλοῦ ἔρωτος τῆς καρδίας, τῶν αἰσθησεῶν. τῆς διανοίας, — ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη ὑπανδρεύθη ἄλλον — ὅτι ἐπεκράτησε παρ' αὐτῷ ὁ ἕρως τῆς διανοίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου πάντοτε τὴν ἐσεβάσθη ὡς σύζυγον καὶ προσελάθησε ν' ἀδέχησθαι τὴν εὐτυχίαν της διὰ τῆς καλῆς του φιλίας. Ἡ γυνὴ αὕτη ἀφίνεται ἴσως νὰ ὑπονοηθῇ, ὅτι εἶνε ἡ ἰδία κυρία Μαράνου. Ὅπωςδήποτε, ὁ Καλλιμάχης συμβουλεύει τὸν Βάρδαν νὰ κάμῃ τὸ ἴδιον, καὶ τὸν πείθει νὰ φύγῃ ἀμέσως, εἰς τὴν στιγμὴν, χωρὶς νὰ ἴδῃ καὶ νὰ χαιρετίσῃ κανένα. Καὶ ὁ Βάρδας φεύγει, πρὸς μεγάλην λύπην τῆς Καίτης, ἡ ὁποία, ὅταν τὸ ἀκούῃ, κρᾶζει τὸν ὑπρέτην διὰ νὰ ἀνακαλέσῃ τὸν νέον, ἀλλὰ τὸ μετανοεῖ ἐγκαίρως καὶ τὸν διατάσσει... νὰ εἴπῃ εἰς τὸν πατέρα της ὅτι τὸ τραπέζι εἶνε ἕτοιμον.

Ἡ τελευταία πράξις διαδραματίζεται μετὰ ἐν ἔτος.

Ἀπέπτη πλέον ἡ εὐτυχία ἀπὸ τὴν οἰκογενεῖαν Μαράνου. Ὁ κῆπος ἀντιχεῖ ἀπὸ στεναγμοὺς καὶ ἀπὸ θρήνους. Ἡ κυρία Μαράνου κλαίει τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς της, τὴν συζυγικὴν της χαρὰν ἡ Καίτη κλαίει τὸ χαμένον της ὄνειρον. Ἐνα ἔρωτα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὴν ἐχώριζε διὰ παντός ἡ μητρικὴ ἀτιμία. Ἀμείλικτος καὶ ἄγριος διὰ τὴν μίαν, τρυφερὸς καὶ παρήγορος διὰ τὴν ἄλλην, παραμένει ὁ φιλόσοφος Καλλιμάχης. Ἀλλὰ δὲν τὰ γνωρίζει ὅλα· μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἡ κυρία Μαράνου δὲν τῷ εἶχε διηγηθῆ τί ἀκριβῶς συνέβη μετὰ αὐτῆς καὶ τοῦ Στεφάνου. Σήμερον τοῦ τὰ διηγείται, καὶ ἀποσπᾷ τὴν συγγνώμην τοῦ γηραιοῦ της φίλου. Ἀλλὰ θὰ συμβῇ κάτι ἄλλο τρομερόν, τὸ ὁποῖον δὲν προελήφθη. Ὁ ἰατρός Μαράνος ἔκαμε τέλος πάντων τὴν μεγάλην του ἐπιστημονικὴν ἀνακάλυψιν. Εἶνε εὐτυχῆς, καὶ διὰ νὰ συμπληρώσῃ αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν, διὰ νὰ σκορπίσῃ ὀλίγην χαρὰν εἰς τὴν οἰκογένειαν,

νειαν, τὴν ὁποίαν ἔβλεπεν ἀπὸ καιροῦ τόσον δυστυχῆ, — χωρὶς νὰ ἡξεύρη διατί, — ἀποφασίζει νὰ ὑπανδρεύσῃ ἀμέσως τὴν Καίτην, καὶ τῆς προτείνει ὡς σύζυγον τὸν Στέφανον. Ἀπὸ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον γίνεται δεκτὴ ἡ πρότασις του, μαντεύει ὅτι κάτι ἀπαίσιον συμβαίνει, τοῦ ἔρχεται μία προσβολὴ τοῦ καρδιακοῦ νοσήματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔπασχε, καὶ πίπτει νεκρός. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην καταφθάνει καὶ ὁ Στέφανος, ὁ ἐκούσιος ἐξόριστος, κατόπιν τηλεγραφήματος, τὸ ὁποῖον τῷ εἶχε στείλῃ ὁ ἐπίδοξος πενθερός του. Ἄλλ' εἶνε ἀργά...

Μόνον ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν, ἐννοεῖ κανεὶς ὅτι τὸ δράμα τοῦ κ. Τσοκοπούλου δὲν εἶνε τόσῳ πρωτότυπον, μολονότι δὲν φαίνεται τετριμμένον, ὅτι δὲν εἶνε ἀθηναϊκόν, μολονότι ἡ σκηνὴ του ὑπόκειται εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ὅτι δὲν εἶνε ἀνθρώπινον, — ὑπάρχει, βλέπετε, διαφορὰ μεταξὺ ἀνθρώπινου καὶ ἀνθρώπινου — μολονότι διασώζει τὰ ψυχολογικὰ προσήματα. Δὲν πιστεύω νὰ συνήνητησεν ὁ συγγραφεὺς εἰς τὰς Ἀθήνας πολλοὺς ἐργάτας μεγάλων ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων, ὅπως ὁ Μαράνος, οὔτε πολλοὺς γηραιοὺς μυθιστοριογράφους καὶ φιλοσόφους, ὅπως ὁ Καλλιμάχης. Ἄλλ' οὔτε εἰς τὰς Ἀθήνας, οὔτε πουνθενά θὰ συνήνητησε, πιστεύω, ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι νὰ διατηροῦν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη τὸν ἔρωτά των καὶ νὰ τὸν ἐξομολογοῦνται ὅταν ἡ ἐκλεκτὴ τῆς καρδίας ἐορτάξῃ τοὺς ἀργυροῦς της γάμους μὲ ἄλλον.

Τοῦτο σημαίνει, ὅπως εἶπα εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι ὁ κ. Τσοκόπουλος δὲν ἐνεπνεύσθη ἀπὸ τὴν περιουκλοῦσαν ζωὴν, καὶ ὅτι τὸ δράμα του δὲν εἶνε ἔργον εἰλικρινές, εὐσυνειδήτου παρατηρήσεως. Ἐν γένει οἱ ἄνθρωποι του εἶνε ψευδεῖς καὶ ἀψυχολόγητοι, νευρόσπαστα κινούμενα ὄχι κατὰ τοὺς νόμους τῆς ζωῆς, ἀλλὰ κατὰ τὰς ὁρέξεις τοῦ συγγραφέως. Ἡ ὑπόθεσις του ἀκόμη, δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἰδιαίτερον, τὸ ὁποῖον νὰ δικαιολογῇ ἐπαρκῶς τὸν τίτλον «εἰς ἀναζητήσιν τῆς εὐτυχίας». νομίζω ὅτι κάθε δράμα ἠμποροῦσε νὰ λάβῃ αὐτὸν τὸν τίτλον, ἂν δὲν εἶχεν ἄλλον εἰδικώτερον. Ἄλλ' ὅπως εἶνε καλογραμμένον, μὲ χροιάν φυσικότητος εἰς τὸν διάλογον, μὲ ἀρετὴν εὐφυΐαν, μ' εὐτυχῆ σκηνικὰ εὐρήματα ἐδῶ - κ' ἐκεῖ, μὲ συμμετρίαν καὶ λιτότητα, μὲ ἀμεμπτον σχεδὸν δραματικὴν οἰκονομίαν, τὸ ἔργον ἐφάνη ὑποφερτὸν καὶ δὲν ἔκαμε κακὴν ἐντύπωσιν. Δὲν εἶμπορῶ νὰ εἶπω ὅτι ἐπέτυχεν, ἀλλ' οὔτε καὶ ὅτι ἀπέτυχε. Καὶ ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψει τὰ προτερήματά του, καὶ ὅταν ἐνθυμηθῇ ὅτι εἶνε τὸ πρῶτον δραματικὸν ἔργον τοῦ κ. Τσοκοπούλου, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ συμπεράνῃ, ὅτι ὁ συγγραφεὺς του ὑπόσχηται πολλά.

Ὅσον διὰ τὴν παράστασιν, ὁμολογῶ ὅτι ἐκτὸς τῆς σκηνογραφίας τοῦ κήπου, τίποτε ἄλλο δὲν ἐθαύμασα. Ὁρισμένως, τὸ ἔργον ἦτο πολὺ ἀνώτερον καὶ λεπτότερον ἀπὸ τὴν ἠθοποιΐαν, ἡ ὁποία δὲν συνετέλεσε καθόλου εἰς τὸ νάναδείξῃ τὴν ἀξίαν του.